

Відновлення громад на Харківщині: треба змінювати філософію відношення до багатьох речей

Автор:

Відновлення громад на Харківщині: треба змінювати філософію відношення до багатьох речей

Зараз в Україні працює міжнародний проєкт з відновлення громад. Філософія організаторів проста: чим швидше почати працювати, тим кращі результати будуть досягнуті. Навіть незважаючи на те, що військові дії вносять корективи у втілення багатьох планів.

Проєкт «Надання експертної та технічної підтримки уряду та регіональним адміністраціям у розробці й імплементації планів відновлення» реалізується в Україні за підтримки уряду Великої Британії. Для участі в ньому відібрали 15 громад з Херсонської, Сумської, Київської та Харківської областей. Із

Харківської області обрали три: Савинську, Чугуївську та Дергачівську.

За якими критеріями відбиралися пілотні громади? Серед умов для участі: на їх території відбувалися бойові дії; вони були тимчасово окупованими; об'єкти критичної та соціальної інфраструктури, житловий фонд в їхніх населених пунктах зазнали руйнувань унаслідок бойових дій. Також критеріями виступають різке погіршення рівня соціально-економічного розвитку та значне переміщення звідти населення.

Мета проєкту – розробка плану відновлення та розвитку громади, який забезпечить повернення внутрішньо переміщених осіб та біженців, створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів господарювання. Але є один важливий момент, який чітко роз'яснює перспективи відновлення.

Організатори проєкту роблять акцент на тому, що відновлення – це не відбудова до передвоєнного стану. Такий підхід, по-перше, нераціональний, а по-друге, не забезпечить необхідну базу для повноцінного системного відновлення. Мова йде про модернізацію інфраструктури, бізнесу, освіти, медицини та інших складових економіки і суспільства, щоб вони мали можливість суттєво пришвидшити свій розвиток та забезпечити в ньому якісні результати.

Зрозуміло, що плани, які складуть громади-учасниці, це ще далеко не саме відновлення. Записані на папері школи або лікарні не стануть реальністю миттєво. Так, світ не залишить Україну, міжнародні донори та фонди будуть активно допомагати українцям після закінчення війни. Тож чому планувати треба вже зараз, до того ж якнайшвидше, хоча в умовах війни нічого передбачити неможливо? Сьогодні щось відновили, а завтра туди прилетіло, то чи є сенс відбудовувати та вкладати кошти?

Так, сенс є. Якщо громада має чіткий план з доказовою базою, що саме та чому їй потрібно для розвитку, то під ці обґрунтовані розробки донори швидше нададуть кошти. Вони одразу побачать, у що інвестують, отримають аргументи, чому саме ці вкладення потрібні, який результат дадуть та як вплинуть на розвиток громади в цілому.

– Методика проста – кошти швидше отримають ті громади, що документально доведуть, які в них нагальні потреби. З доказами, цифрами, підрахунками, чому саме ці проєкти для відновлення життя в громаді треба реалізовувати. Такі

аргументи найпереконливіші, – пояснив регіональний радник проєкту в Харківській області Віктор Нестеренко.

Терміни роботи стислі – проєкт завершується в кінці березня, коли треба вже надати готовий план.

Давайте почнемо рахувати гроші

Згідно з матрицею відновлення, план має охопити такі аспекти життєдіяльності громади, як людські ресурси, економіка та бізнес, житловий фонд, інженерна і соціальна інфраструктура, енергетика, довкілля. Кожен з них має великий вплив на перспективи розвитку будь-якої території. Тож громадам треба визначитися, які напрями в їхньому плані відновлення будуть основними.

Насправді всі аспекти тісно пов'язані між собою, тому зосередженість на будь-якому все одно приведе до зміни ситуації в інших. Узяти, наприклад, людські ресурси.

Зараз зростає конкуренція між громадами за жителів. Території, де безпечно та комфортно жити, є інфраструктура, робочі місця, більш привабливі для населення. Зберегти людей, повернути тих, хто виїхав, збільшити народжуваність – важливе завдання з відновлення громади. Люди – крім іншого, ще й платники податків, тож боротьба за них – боротьба за податки, а значить, за гроші для громади.

Та визначатися з першочерговими завданнями все одно треба, бо відразу все відновити неможливо. Кожна громада обирає свої пріоритети. Серед них можуть бути реконструкція пошкоджених будівель і будівництво нового житла, створення робочих місць, відновлення мереж та інженерної інфраструктури, інвентаризація земель і розробка містобудівної документації, відбудовування підприємств тощо.

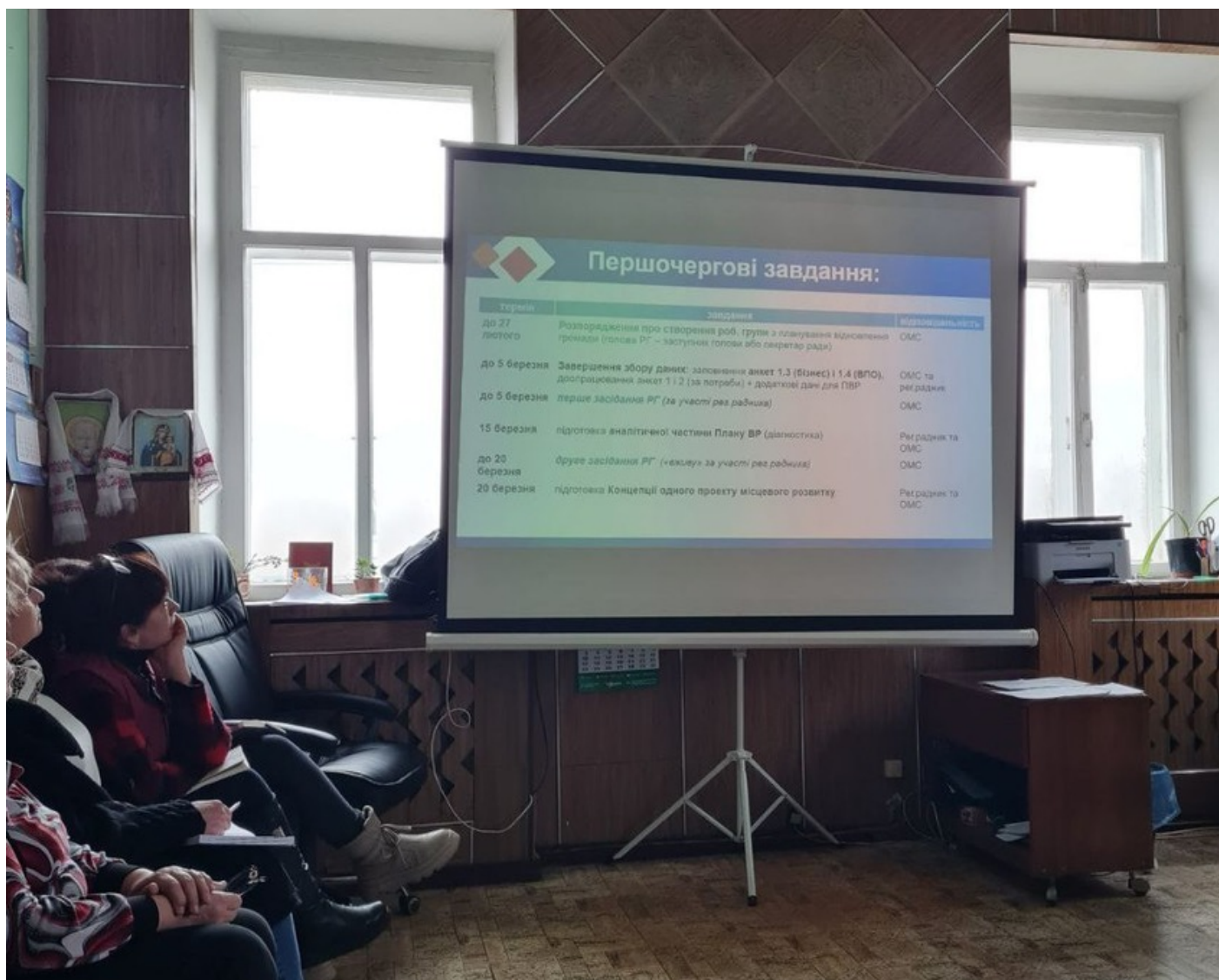
Учасники робочої групи Савинської громади на своєму засіданні визначили пріоритети власного плану відновлення. Під час обговорення виникали типові для всіх громад питання, варіанти вирішення яких важко назвати популярними заходами.

Візьмемо створення робочих місць. Бізнесу це важливо для перспективного розвитку, але економічна ситуація зараз така, що має місце, навпаки,

скорочення.

– У нас державне підприємство, 83 людини працювало до війни. Повернулися до життя, вийшли з окупації, зараз працює всього 34. У перспективі, зважаючи на реалії сьогодення, плануємо десь 55 працівників, але це ж не 83. Треба виходити з наших реалій. Найболючіше – звільнити людину. Ти розумієш, що це село, ти з цією людиною тут стикаєшся кожного дня, але кожен підприємець рахує свою копійку, – розповіла директор Савинського елеватора Ірина Пазій.

Ще болючіше питання – скорочення кадрів – стоїть для сфери освіти. Воно в українських навчальних закладах було на порядку денному вже давно, але до війни вирішення постійно відкладалося. Окупанти зруйнували багато шкіл, тож, як кажуть багато фахівців, це нарешті підштовхне процес оптимізації навчальних закладів.

У кожному селі потрібна школа?

На засіданні робочої групи в Савинській громаді сфера освіти викликала емоційне обговорення. Ситуація типова для багатьох громад, особливо сільськогосподарських. Поширена думка, що без школи немає села. Але, як зазначали учасники групи, що представляють місцевий бізнес, села не буде не без школи, а без тих, хто забезпечує жителям робочі місця. Якщо немає де працювати, все інше не має значення: молодь звідси виїде.

Як повідомила начальник Савинської селищної військової адміністрації Оксана Супрун, зараз громада займається оптимізацією закладів освіти. Надана субвенція не забезпечує потреби закладів, які є на сьогодні. Але як правильно оптимізувати, щоб забезпечити освітній процес, усіх задовольнити і не відбудувати всі зруйновані школи, що потребує мільйонних інвестицій?

У громаді залишилося 800 дітей, на цю кількість мають 106 педагогічних працівників, що говорить про неефективність використання бюджетних коштів. Та якщо провести публічні обговорення в кожному населеному пункті, висновок буде один: у нас має бути школа. Хоча, зважаючи на ситуацію, замість 6 шкіл громаді достатньо однієї. Тож треба звільнити 40 відсотків учителів.

Знову скорочення та необхідність людям шукати нову роботу, з якою зараз проблеми? Так, але як з точки зору доцільності визначити, що гірше для перспектив розвитку громади: звільнити 40 людей чи витратити мільйони з бюджету на те, щоб продовжувати забезпечувати цих 40 людей роботою?

Представники бізнесу впевнені, що ці питання повинні вирішувати громади, а не вчителі. Треба налагодити логістику та забезпечити соціальний транспорт, щоб діти комфортно добиралися до школи в іншому населеному пункті, а не відкривати школи для 30 дітей у кожному селі. Для громади це непомірні витрати з бюджету.

60 відсотків загального бюджету йде на освіту – така середня статистика по громадах в Україні. Чи можуть вони дозволити собі такі витрати в умовах відновлення після війни? Дискусійне питання, бо життя громади не фокусується лише на одній освіті. Як і на сфері охорони здоров'я, яка в сучасних умовах також потребує оптимізації.

З розмінуванням пов'язане все

У Савинській громаді визначили свої першочергові завдання для плану відновлення. Оптимізація сфер освіти та медицини потребує налагодження логістики, отже, у пріоритеті – дороги. Безумовно, це важливий момент і для бізнесу, діяльність якого напряму залежить від чіткої логістики. Вільне пересування територією тісно перетинається ще з однією великою проблемою – розмінуванням. Це для громади наразі проблема номер один.

– З розмінуванням пов'язане все. У нас сільськогосподарська громада, треба розмінувати поля, це бюджет, робочі місця. Крім того, і це дуже важливо, з 36 об'єктів критичної інфраструктури можна на пальцях перерахувати ті, що вже розміновані. Лінії електропередач, газопроводи, аміакопроводи, елеватори частково – і все. Це не кажучи про ліс, там доволі складна ситуація. ДСНС розмінує територію, але може дійсно треба звернутися до гуманітарних організацій для виділення коштів на сучасну техніку, щоб вона приїхала до нас і попрацювала? Це значно пришвидшить процес розмінування в громаді, – зазначив начальник 30-го державного пожежно-рятувального поста 6-го державного пожежного загону ГУ ДСНС України Євген Христич.

Ще одне з найболючіших питань – 692 домоволодіння в Савинській громаді не мають газового опалення. У людей величезна проблема – придбати дрова. Якщо продумати варіанти її розв'язання з різних сторін, можна паралельно забезпечити жителів громади роботою. Тобто системний підхід дає можливість вирішувати питання відновлення в комплексі – те ж енергозбереження, газові котли впливають на створення нових робочих місць.

– Одним з пунктів плану могло б бути створення підприємства для виробництва пелетів та переобладнання будинків на твердопаливні котли. Це й розв'язання проблеми, і додаткові робочі місця, бо кожного дня до військової адміністрації надходять заяви про дрова, – запропонувала Оксана Супрун.

Про більшість громад іноземці не знають

Крім правильно визначених пріоритетних напрямів плану розвитку, громадам після війни треба буде навчитися ще одній важливій речі. До того ж не має значення, чи беруть вони участь у проєкті «Надання експертної та технічної підтримки уряду та регіональним адміністраціям у розробці й імплементації планів відновлення». Всім треба буде навчитися шукати партнерів, які

інвестують кошти у відбудову їхньої громади.

– У багатьох, на жаль, існує такий підхід: нехай до нас тільки прийдуть інвестори, і ми їм розкажемо про свої проблеми. Підхід категорично неправильний. Про більшість наших громад іноземці знати не знають, тож треба самим іти до інвесторів. До того ж з чітким обґрунтованим планом: на що конкретно потрібні кошти. Зараз усі кинуться просити кошти на ремонти. Тож чим більше буде нестандартних кроків, тим більший шанс привернути увагу саме до себе, – порадив Віктор Нестеренко.

Саме так інвестування і працює – кошти надаються під проєкти, з якими до донорів звертаються. Не чекають, коли хтось щось запропонує, а самі шукають тих, кому реалізація подібних проєктів може бути цікавою. Пошук донорів та вивчення особливостей залучення зовнішнього фінансування для відновлення – наразі одне з найважливіших завдань громад, які хочуть розвиватися та відбудовуватися.

Процес зміни філософії відношення територіальних громад до багатьох речей, у тому числі до цієї, простим не буде. Проєкт планів відновлення якоюсь мірою допоможе прискорити зміни. Та проблема це загальна, а не лише 15 громад-учасниць. Тож і розв'язувати її доведеться всім.

Чим швидше вони це зрозуміють, тим раніше почнеться робота з відновлення. А без цього ніяк, війна примушує працювати та змінюватися, щоб громада вижила і мала перспективне майбутнє.

Нагадаємо, що [між Савинцями і Балаклією відновили автобусне сполучення](#), а днями ще [пустили додатковий автобус](#).

Також нагадаємо, [як жила під окупацією звільнена Савинська громада](#).

Головні новини [Савинці](#) читайте на нашому сайті.